

Näringslivets skolforum

SWEDISH ENTERPRISE SCHOOL FORUM

SÅ MINSKAR VI LÄSGAPET I SVENSK SKOLA ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV PÅ LÄSKRISEN

SÅ MINSKAR VI LÄSGAPET I SVENSK SKOLA. ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV PÅ LÄSKRISEN.

Så minskar vi läsgapet i svensk skola. Ett andraspråksperspektiv på läskrisen.

JOSEFIN NILSSON
KARIN PETTERSSON

Josefin Nilsson och Karin Pettersson
Nationellt centrum för svenska som
andraspråk (NC), Stockholms universitet
www.su.se/nc

Josefin.nilsson@su.se

Karin.pettersson@su.se

SÅ MINSKAR VI LÄSGAPET I SVENSK SKOLA. ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV PÅ LÄSKRISEN.

Så minskar vi läsgapet i svensk skola. Ett andraspråksperspektiv på läskrisen.

JOSEFIN NILSSON
KARIN PETTERSSON

Läskrisen i ett andraspråksperspektiv

Hej Karin! Jag har en jobbfråga. Hoppas det är ok att jag ställer den till dig?

På jobbet har numera majoriteten av eleverna i våra klasser annan språklig bakgrund än svensk. Jag har nu endast åtta elever med svenska som modersmål i en klass på tjugofem elever. Vi är helt ensamma i våra klassrum (har i princip inga resurser) och försöker arbeta språkutvecklande. Det är svårt att räkna till när man är ensam i en årskurs i med helklass hela dagarna. Men vi kämpar på! Det är ett ambitiöst läroplan med fin sammanhållning.

Då vi upplever ett ökat behov att arbeta med språkutveckling i och med att antalet elever med annat modersmål ökat, så har vi pratat med skolläroplanen om att vi behöver stöd både genom fortbildning och när det gäller organisation av undervisningen i svenska och sva.

På vår skola och i kommunen i stort sågs att undervisningen i sva ska integreras i svenskan av befintliga svensklärare. Jag och mina kollegor på lågstadiet har dock uppfattat att ämnena ska ha delvis olika innehåll och fokus och tycker att det är svårt. För det första känner vi oss inte säkra på hur undervisningen ska läggas upp och sedan att organisera detta så att alla elever faktiskt får den undervisning som de behöver. Den riktiga skillnaden mellan ämnena syns först när vi bedömer och senare sätter betyg. På vår skola finns inga lärare med sva-kompetens och ingen uttalad plan för hur undervisningen i de två ämnena ska läggas upp.

Så till min fråga. Hur ser det ut på skolorna i vår region och vad tänker ni på ditt jobb? Är det rimligt att ensam undervisa i sva och sv parallellt och samtidigt på lågstadiet, där hälften av eleverna behöver undervisning i sva och hälften undervisning i svenska? Kan man göra det och sedan bedöma halva klassen i sva och halva i sv efter att vi gjort nationella provet (NP)? Du är ju expert på det här. Har du någon input att skicka med mig till våra samtal? Eller kanske några tips på litteratur/artiklar?

Hälsningar Lena

På vår skola finns inga lärare med sva-kompetens och ingen uttalad plan för hur undervisningen ska läggas upp.

SÅ MINSKAR VI LÄSGAPET I SVENSK SKOLA. ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV PÅ LÄSKRISEN.

Så minskar vi läsgapet i svensk skola. Ett andraspråksperspektiv på läskrisen.

JOSEFIN NILSSON
KARIN PETTERSSON

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Problemformulering, analys och förbättringsförslag	4
Läskrisen i ett andraspråksperspektiv	9
Den verkliga läskrisen	12
Fler elever med svenska som andraspråk	20
Varför behövs svenska som andraspråk som ett eget ämne?	22
Tidig läsundervisning i ett andraspråksperspektiv	25
Rätt till undervisning i ämnet svenska som andraspråk	42
Sammanfattande kommentar	44
Förbättringsförslag för att minska läsgapet i svensk skola	45
Referenser	51
Om författarna	59

LÄSKRIS?

- Vad då? För vem då?
- Vad är problemet – egentligen?
- Vad kan göras åt det?

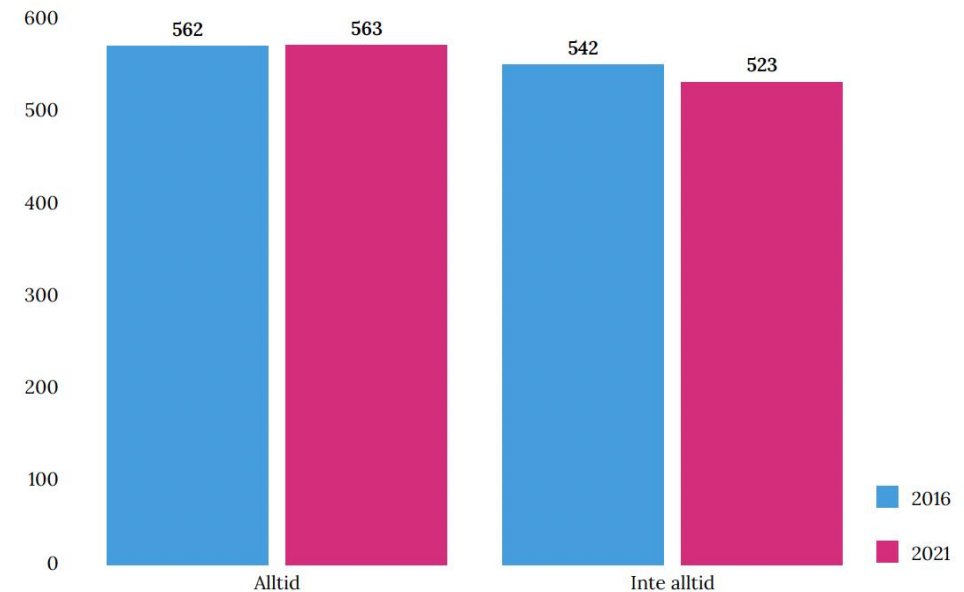
DEN VERKLIGA LÄSKRISEN

Elever med utländsk bakgrund är de stora förlorarna i det svenska skolsystemet.

Internationella läsförståelse- mätningar som PISA 2022 och PIRLS 2021 visar ett tydligt mönster:

Medan läsförståelseresultaten för elever med svensk bakgrund ökar, har resultaten – på generell nivå – sjunkit för elever med utländsk bakgrund och glappet mellan grupperna ökar.

Figur 1. Sveriges resultat i PIRLS

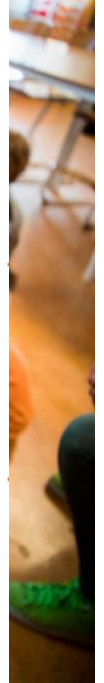
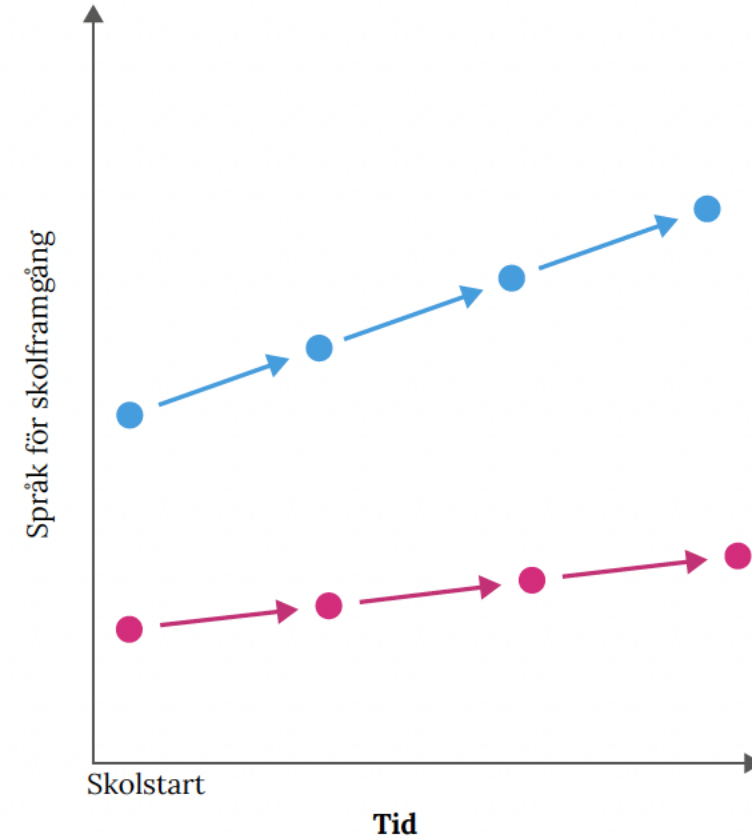

Figur 1: fritt efter Skolverket (2023a, s. 41). Resultat i läsförståelse för elever som alltid respektive inte alltid talar svenska i hemmet, PIRLS 2016 och 2021).

VAD VET VI OM DEN TIDIGA SPRÅK-, LÄS- OCH SKRIVUNDERVISNINGEN I SVENSKA LÅGSTADIEKLASSRUM?

a) Undervisning som ökar glappet

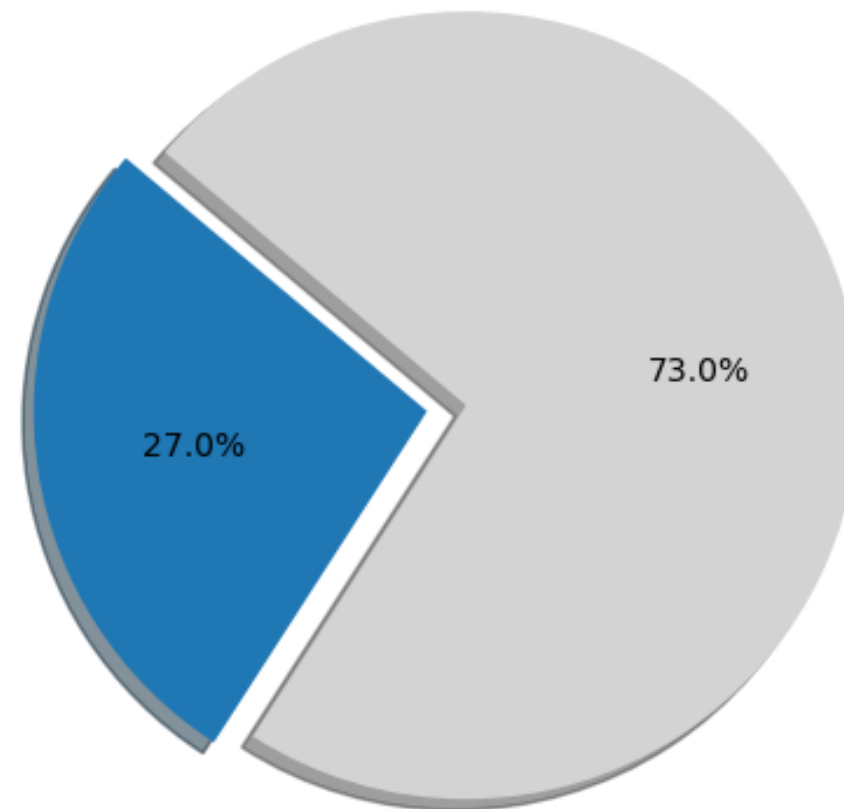
FLER ELEVER MED SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Idag har 27 procent av barnen i förskolan och eleverna i grundskolan utländsk bakgrund.

Många av dessa barn växer upp i hem där det talas andra språk än svenska.

För många av dessa barn är svenska deras andraspråk.

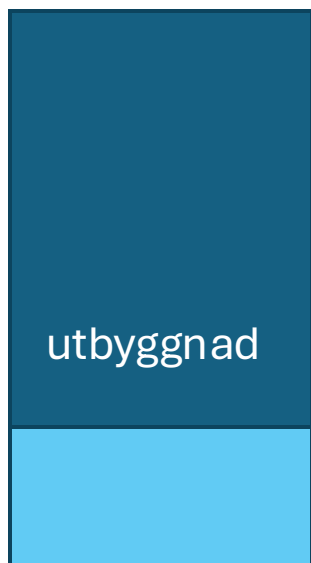
De ska alltså, till skillnad från elever som har svenska som modersmål, lära sig läsa på ett andraspråk i utveckling.

VAD ÄR ETT
ANDRASPRÅK?

EN ELEV MED SVENSKA SOM MODERSMÅL

Språklig bas

- Basordförråd på cirka 8 000-10 000 ord
- Vanliga fraser och samtalsmönster
- Språkets ljudsystem, uttal
- Grammatik

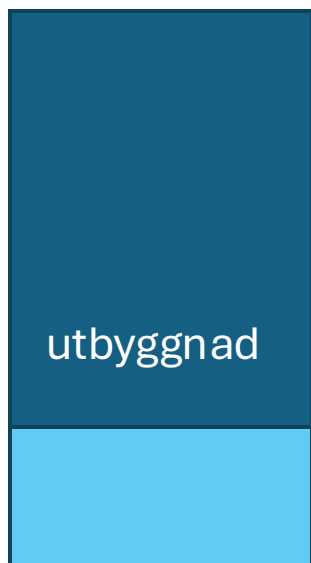
EN ELEV MED SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Språklig bas

- Basordförråd på cirka 8 000-10 000 ord
- Vanliga fraser och samtalsmönster
- Språkets ljudsystem, uttal
- Grammatik

SKOLÄMNET SVENSKA (SV)

SKOLÄMNET SVENSKA SOM ANDRASPRÅK (SVA)

TIDIG LÄSUNDERVISNING I ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV

- Tar sin utgångspunkt från hur stor del i den språkliga basen (svenska och övriga språk) eleverna utvecklat.
- Utformas utifrån elevernas språkliga och kulturella bakgrunder och flerspråkiga resurser.
- Är balanserad och innehåller fonologisk medvetenhet, avkodning, språkförståelse och stöttning.

VAD VET VI OM DEN ORDINARIE UNDERVISNINGEN I VÅRA LÅGSTADIEKLASSRUM?

- Regelrätt undervisning i svenska som andraspråk erbjuds sällan.
- Läraren saknar ofta utbildning i svenska som andraspråk.
- Undervisningen utgår ofta från att den språkliga basen är utvecklad på svenska.
- Elever med svenska som andraspråk betraktas ur ett bristperspektiv.

LIKVÄRDIGT PÅ PAPPERET – STOR ORÄTTVISA I VERLIGHETEN

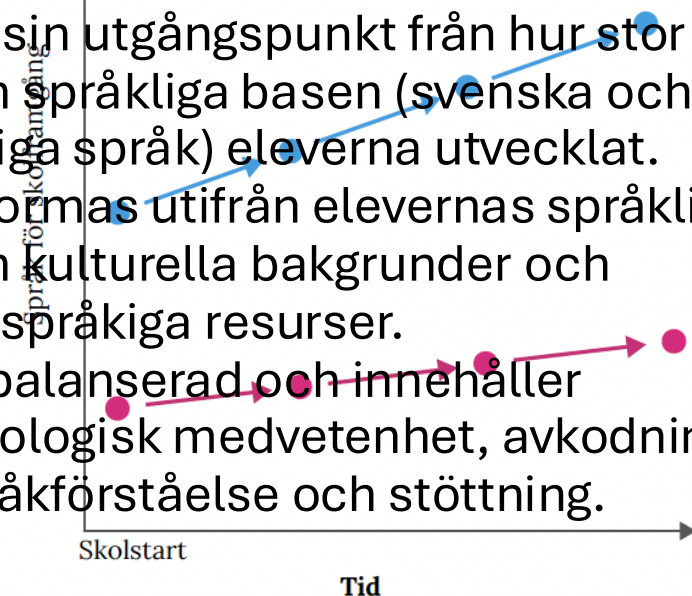
- Få lärare i åk f-3 har utbildning i sva
- Kunskapen om sva-ämnet saknas på många nivåer
- Resurstilldelning ofta enbart för svenskämnet
- Nationellt stöd för behovsbedömning saknas
- Andraspråksperspektivet svagt i obligatoriska bedömningsstöd
- Skolor och huvudmän registrerar låga resultat i sva-ämnet och/eller för elever med utländsk bakgrund men få gör adekvata analyser av relationen erbjuden undervisning och elevresultat

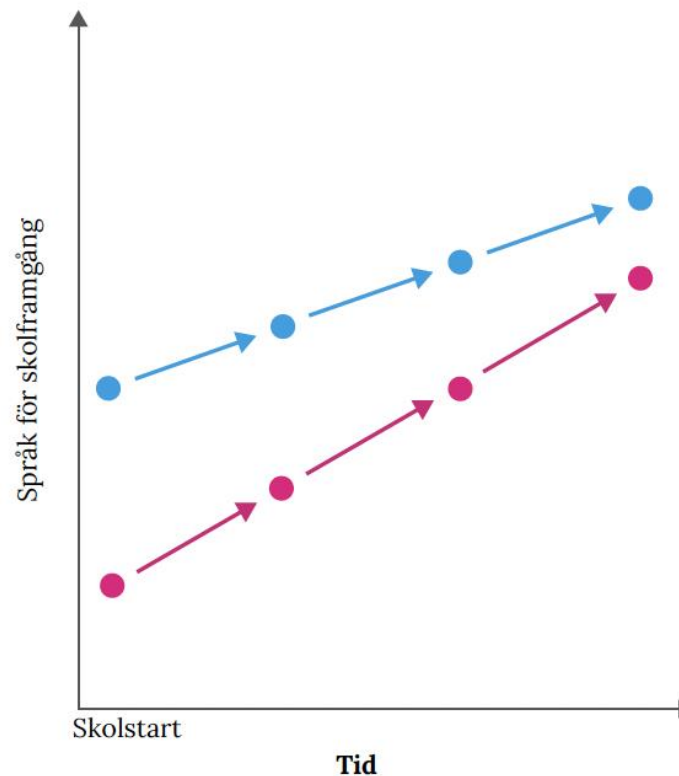
a) Undervisning som ökar glappet

TIDIG LÄSUNDERVISNING I ETT ANDRASPRÅKSPERSPEKTIV

- Tar sin utgångspunkt från hur stor del i den språkliga basen (svenska och övriga språk) eleverna utvecklat.
- Utformas utifrån elevernas språkliga och kulturella bakgrunder och flerspråkiga resurser.
- Är balanserad och innehåller fonologisk medvetenhet, avkodning, språkförståelse och stöttning.

b) Undervisning som minskar glappet

NU ÄR DET DAGS ATT AGERA!

Elever som lär sig läsa på sitt andraspråk behöver få förutsättningar att utveckla god läsförmåga – direkt.

Vi har ett ämne som ska säkerställa det – se till att undervisning i sva erbjuds.

Sammanfattande förbättringsförslag

balanserad
läsundervisning

Sammanfattande förbättringsförslag

**Näringslivets
skolforum**

SWEDISH ENTERPRISE SCHOOL FORUM